

صلى الله عليه وسلم

موضوع تحقیق:

**بررسی تطبیقی آداب میزبانی
در سبک زندگی اسلامی و مدرن ایرانی در دهه اخیر**

گردآورنده:

سار انجفی

فاطمه قاسمی

پریسا توسلی زاده

حوزه علمیه خواهران امام حسین (ع)

شهرستان قصر شیرین

اسفندماه ۱۳۹۹

چکیده

فرهنگ زندگی ما متأثر از تفسیر ما از زندگی است و هر هدفی را که برای زندگی تعیین کنیم، سبک خاصی را به همراه می آورد. مفهوم سبک و فرهنگ زندگی به مسایلی نظیر خانواده، ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی مصرف، تفریحات و اوقات فراغت، کسب و کار، رفتارهای فردی و اجتماعی در محیط های مختلف و به عبارت دیگر همه مسایلی برمی گردد که متن زندگی انسان را شکل می دهند.

پوسته فرهنگ غربی پیشرفت ظاهری است، اما باطن آن سبک زندگی مادی، شهوت آلود، گناه آفرین و هویت زدای ضد معنویت است. اصل اصالت لذت و اصالت منفعت به عنوان دو اصل اساسی جاری در زندگی مردم مغرب زمین براساس مفاهیم ماده گرایی، فردگرایی و سکولاریسم نهاده شده است و بنده در این مقاله در حد توان خود سعی نموده ام تا بین آداب و سبک زندگی اسلامی و مدرن ایرانی که بعضاً بر گرفته شده از غرب است را تطبیق دهم.

واژگان کلیدی: سبک زندگی، فرهنگ اسلامی، فرهنگ غربی.

❖ مقدمه:

سبک زندگی زاینده انتخاب های مردم در میان محدودیت های ساختاری خود و بازتاب مهم موقعیت های اجتماعی است. اگر چه سبک زندگی مجموعه ای از حالت ها و سلیقه ها در هر چیزی از موسیقی گرفته تا هنر، تلویزیون، دکوراسیون و فرش کردن خانه ... را در بر می گیرد اما در برخی موارد نمود و بروز بیشتری دارد. در بیشتر مواقع عناصر یک سبک زندگی مشترکاتی پیدا می کنند، به عبارت دیگر گروه های اجتماعی اغلب مالک یک نوع سبک زندگی می شوند و یک سبک را تشکیل می دهند.

سبک زندگی غربی و مدرن ویژگی ها و نمودهای خاص خود را دارد که شاید بتوان گفت از ملزومات این شیوه زندگی است. این سبک زندگی معمولاً با سنت گریزی، دین گریزی و طلب لذت آنی همراه است و روابط جنسی، ورزشی و رسانه جلوه گاه های مهم آن هستند اما در سبک و آداب زندگ اسلامی معنویت گرایی، کمک به هموع، ایثار و ازخودگذشتگی و در یک کلام رعایت کردن اصول اخلاقی بسیار مهم است.

در شیوه زندگی جدید، که طبعاً در حد خود، بیانگر فلسفه ای خاصی نیز هست، به مراتب بیشتر از فلسفه ها وایدئولوژی های جدید و به نحو مستقیم و بدون واسطه آنچنان بر جوانان مسلمان تاثیر می گذارد که شواهد آن را تقریباً در همه مراکز شهرهای بزرگ یا قشر جوانی که در غرب تحصیل کرد را می توان یافت.

امروزه اشتیاق شدید جوانان به شنیدن موسیقی به اصطلاح پاپ، اعم از اینکه راک باشد یا هوی متال یا غیر آن، پوشیدن لباس های نوفاً جدید که با زبان حال میل به آزادی از قید و بندها و تحرک و تکاپو و اعلام استقلال یک تنه از قید ضوابط و معیارهای اجتماعی کاملاً واضح است و این شیوه جدید زندگی، حتی با آن عده از الگوهای زندگی جامعه غربی نیز سازگاری ندارد و این خود نیاز مردم امروز جامعه را به یک نوع از سبک زندگی که با فطرت بشر سازگار باشد را می رساند که بشریت همیشه دنبال این سبک گمشده خود در هیاهوی زندگی روزمره می گردد که این نیازمندی وظیفه دانشمندان اسلامی را سنگین تر از گذشته کرده و با توجه به همین علت رهبر معظم انقلاب به موضوع مهم سبک زندگی در پاییز ۱۳۹۱ در سفر خراسان

پرداختند و فضای جدیدی را برای این بحث آماده ساختند تا پیش از آن به کار بردن تعبیر سبک زندگی و پرداختن به این موضوع برای بسیاری در فضای جبهه انقلاب و رسانه‌های عمومی و دست اندرکاران فعالیت‌های فرهنگی و هنری نه تنها اهمیت نداشت بلکه خوشایند نبود و حتی چه بسا آن را نوعی حرکت غیر اصیل و نادرست می‌دانستند. این سخنرانی مهم علاوه بر این که راه گشا بود و فضای لازم را برای گشودن باب گفت‌وگو به وجود آوردند از این رو به نظر می‌رسد هر کس بخواهد در حوزه سبک زندگی کاری کند نیازمند است تا متن کامل آن را با تامل مطالعه و بازخوانی کند، تاکید رهبر معظم انقلاب در این موضوع از زاویه تبیین مسیر سامان بخشی به تمدن جدید اسلامی بود ایشان ضمن اشاره به مفهوم پیشرفت و بیان حساسیت موضوع توجه به پیشرفت با مفهوم اسلامی و یکی از ابعاد این پیشرفت را سبک زندگی و رفتار اجتماعی و شیوه زیستن دانسته و فرمودند "ما اگر از نظر معنویت نگاه کنیم که هدف انسان رستگاری و فلاح و نجات است باید به سبک زندگی اهمیت دهیم برای داشتن زندگی راحت نیازمند سبک زندگی هستیم لذا مسئله اساسی و مهمی در این باره و آن آموزش و یادگیری سبک زندگی اسلامی با تفکیک تمدن جدید اسلامی به دو بخش ابزاری و سخت‌افزاری به معنای علم اختراع، اقتصاد و اقتدار سیاسی و غیره که وسیله‌های تحقق تمدن است می‌باشد و بخش نرم افزاری که متن زندگی را تشکیل می‌دهد بخش اصلی و حقیقی تمدن را تشکیل می‌دهد است."

دیدگاه ایشان این بود که جمهوری اسلامی با وجود فشارها و تحریم‌ها در بخش اول یعنی بخش ابزاری مجموعاً پیشرفتی پذیرفتنی کرده است اما در بخش دوم که نرم افزاری است هنوز راه بسیار تا وضعیت مطلوب باقیمانده، ایشان برای سبک زندگی اسلامی به مسئله خانواده، سبک زندگی، نوع مسکن، الگوی مصرف، نوع خوراک، نوع آشپزی تفریحات، مسئله خط، مسئله زبان، مسئله کسب و کار، رفتار ما در محل کار، رفتار ما در دانشگاه، رفتار ما در مدرسه، رفتار ما در فعالیت سیاسی، رفتار ما در ورزش، رفتار ما در رسانه‌ای که در اختیار ما است، رفتار ما با همسر و فرزند با رئیس و مرئوس، رفتار با پلیس، رفتار با مامور دولت، سفرهای ما، نظافت و طهارت ما، رفتار ما با دوستان، رفتار با دشمن و بیگانه پرداختند. ایشان در جای دیگری می‌فرمایند "اصل قضیه امروزه درست کردن سبک زندگی است در اجتماع و رفتار اجتماعی از اخلاق عمومی و فرهنگ زندگی

تصور غلطی درباره سبک زندگی به وجود آمده که شامل رفتارهای روزمره است در حالی که این موضوع در حوزه اخلاق است و کاملاً غیر مستقیم منتقل می‌شود، در سبک زندگی اسلامی جنبه‌هایی چون خدمت به مردم، احسان به خلق، باز بودن در خانه برای دیگران و غیره... دیده می‌شود که در سبک زندگی غربی این برنامه‌ها برجسته نیست. آنها دنبال جلب منفعت کوتاه مدت هستند بر عکس فرهنگ زندگی اسلامی که در آن اصالت و بندگی خدا و خدمت به بندگان خداست، ما باید سبک زندگی را به صورت صحیح و دقیق دستورات اسلام رابه جامعه آموزش و در قالب لایه‌های مختلفی از رسانه شامل آگهی‌های بازرگانی و بازی‌های کامپیوتری و کتاب و مجله و روزنامه به مخاطب منتقل کنیم. واقعیت این است که سبک زندگی در غرب از باورها و دیدگاه‌ها و از تفکرهایی تشکیل شده است که پشتیبان آن فلسفه غرب با چند سال تراکم تفکر و اندیشه و فکر برای آن برنامه‌ریزی کرده‌اند و حال اگر همین سبک زندگی و آموزش را در فضای خودمان مشابه سازی کنیم آیا در تلویزیون و رسانه و آموزش و پرورش توانسته ایم که با قدرت آموزش بدهیم؟ یا فقط سخنرانی کرده ایم. آنها محصول تولید کردند و به نیاز مخاطبان پاسخ داده‌اند. اگر بخواهیم برای سبک زندگی کاری کنیم باید محصول تولید کنیم، لازم نیست آن را از آسمان وارد کنیم و بسازیم و ابداع کنیم.

سبک زندگی ایرانیان با سبک زندگی مسلمانان ایرانی مشخص است پس بنابراین وقتی که تلاش دشمن برای نابودی بنیان رستگاری و خط اصیل هدایت است و ما باید احادیث و سیره اهل بیت را زنده نگه داریم اهل بیت سفارش می‌کنند برای زنده نگه داشتن سیره ما همدیگر را در خانه‌هایتان زیارت کنید و به یاد ما مشغول شوید که این همنشینی و همنوایی شما سبب زنده شدن امر ماست که در روایت دیگر تاکید بر دیدار و ملاقات شیعیان با یکدیگر تا جایی است که در روایتی نقل شده است که هر کس نتوانست به زیارت ما بیاید یکی از دوستان ما را زیارت کند بدین وسیله در مسیر احیا و زنده کردن جریان هدایت هر کسی با هر وسیله و امکانی می‌تواند زنده کننده امر اهل بیت باشد نه تنها دانشمند، نویسنده، فیلمساز، هنرمند، معلم می‌تواند خود را در دایره دعای فرزندان پیامبر به شمول رحمت الهی قرار دهند بلکه تا کارمند، مغازه دار ساده تا کسی یا زنی خانه دار و معمولی می‌تواند زنده کننده این امر باشد. احادیث و برپایی مجالس حسینی و اقامه شعائر و ترویج آنها گاه با پوشیدن لباس مشکی یا نصب پوستر حدیثی بر دیوار محقق می‌شود. ما نیز نباید از فیض

رحمت الهی غافل بمانیم، همه ما می‌توانیم اکنون که فرصت کوتاه است و نیاز آخرتمان فراوان بی تردید باید برای ذخیره سازی توشه شتاب کنیم و برای گردآوری ثواب بکوشیم. هر روایتی از پیامبر اکرم(ص) و خاندان پاکش نقل کنیم و هر حدیثی که از کلمه‌های جانبخش جهان سازان به گوش فردی برسانیم می‌تواند دستی را به نیکی برساند یا پای را از بدی باز دارد و برکات و آخرت ما را آباد کند و مکتب اهل بیت چنین زده می‌شود. اما در طول تاریخ جبهه کفر و نفاق کوشیده است تا این مکتب را نابود کند و این مکتب با همین احادیث مانده است و اگر در عرض جغرافیایی جریان با تلاش کرده است تا این چراغ را خاموش سازد شاید این روایت پیامبر اکرم پاسخ کسانی باشد که می‌گویند ما دانشمند و درخور آن نیستیم که ناشر معارف و حقایق مکتب اهل بیت و ناقل پیام اسلام ناب محمدی باشیم، آن حضرت فرمودند: خداوند شاداب و خرم کند بنده ای را که سخن مرا بشنود و آن را خوب فرا گیرد و سپس به دیگران برساند، زیرا چه بسا کسانی که بار فقه را بر دوش می‌کشند اما فقیه نیست و چه بسا کسانی که علمی را به افراد منتقل می‌کنند که خود آنها بهتر می‌فهمند. این واسطه شدن برای انتقال معارف دینی و اطاعت امر امام هشتم علی بن موسی الرضا (ع) که می‌فرماید: (لوعلم الناس محاسن کلامنا لتبعونا)^{۱۱} اگر مردم از زیبایی های سخنان ما باخبر باشند از ما پیروی می‌کنند.

^{۱۱} میراث الحکمة، جلد ۲، ص ۵۲۰

این گونه نقل و نشر معارف اهل بیت امانتداری میراث معرفتی اسلام است برای نسل‌های بعد و مردمان دیگر تا بدین وسیله از این حقایق بهره‌مند شوند و راه سعادت را در پرتو چراغ روشنی بخش کلام معصومان بیابند و در امواج سهمگین ضلالت برکشتی نجات بنشینند و راه‌های گوناگون و مصادیق متفاوتی برای این جهاد مقدس در زندگی روزمره می‌تواند برشمرد.

۱_ برپایی مجالس روضه و ذکر خانگی به مجالس مشابه در محل کار مدارس

۲_ نامگذاری فرزندان به اسامی اهل بیت

۳_ نصب کتیبه پرچم به مناسبت‌های مختلف بر در منازل یا روی خودرو و نصب طاق نصرت در نیمه شعبان

۴_ پوشیدن لباس‌های مخصوص که نشان دهنده تعظیم شعائر است مانند تی شرت‌هایی که با شعارهای مذهبی با نصب پیکسل و نشانه‌های دیگر روی کیف و لباس چهار نشر کتاب و مجله و بروشور

۵_ ارسال پیامک و چاپ و نصب پوستر حاوی سیره اهل بیت

۶_ بیان و نقل شفاهی احادیث در موقعیت‌های مناسب به بهانه‌های مختلف در کلاس درس، جمع‌های خانوادگی، مغازه، تاکسی

۷_ برگزاری مسابقات حدیث

۸_ آموزش و تعلیم تاریخ اهل بیت و اخلاق و سیره آنها نیز بحث‌های کلامی و اعتقادی

۹_ برپایی جشن‌ها و مراسم عزاداری

۱۰_ توزیع شیرینی شربت بسته‌های شکلات و مواد خوراکی و ابراز اعلام عمومی در مناسبت‌ها

۱۱- تولید سرود و تواشیح و نماهنگ‌هایی برای کاربردهای متنوع از زنگ تلفن همراه

۱۲- تولید و عرضه فایل‌های صوتی، سخنرانی

۱۳_ تولید و پخش برنامه‌های رادیویی، تلویزیونی، برنامه‌های شبکه مستند، داستانی و سریال و مستند و پیاده روی اربعین

۱۴_ زیارت مرقد‌های مطهر اهل بیت و بقاع متبرکه امام‌زادگان

۱۵_ تعظیم و تکریم ایام‌الله و بزرگداشت شعائر الهی

۱۶ دید و بازدیدهای جمعی مومنان در ارتباطات اجتماعی در محافل مذهبی و برنامه‌های دیگر،

همه گروه‌ها و افراد در دستیابی به این فضیلت بزرگ که احیای مکتب اهل بیت است باید فعالانه و به اندازه وسع و توان فعالیت بنمایند.

❖ منابع:

۱. قرآن کریم
۲. کتاب مفاتیح الجنان، شیخ عباس قمی
۳. کتاب میزان الحکمت، محمد محمدی ری شهری
۴. کتاب مفاتیح الحیات؛ آیت اله جوادی آملی
۵. کتاب سبک زندگی اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری، ابوالفضل احمدی
۶. کتاب سنن النبی، علامه طباطبایی
۷. کتاب مبانی توسعه و تمدن غرب؛ سیدمرتضی آوینی
۸. روزنامه قدس
۹. ماهنامه مثلث
۱۰. فصلنامه زندگی دینی
۱۱. سایت فرهنگی شهرداری مشهد